

1

INHOUDSTAFEL

1. Identificatie en afbakening van het onroerend erfgoed.....	pg. 3
2. Historische nota.....	pg. 6
3. Inventaris van de erfgoedelementen – huidige toestand	pg. 9
4. Beschrijving van de erfgoedwaarden	pg. 13
5. Visie op toekomstig beheer.....	pg. 15
6. Opsomming en verantwoording van de beheersmaatregelen.....	pg. 17
7. Voorstel van opvolging en evaluatie.....	pg. 21
8. Bijlagen	pg. 22

1. IDENTIFICATIE en AFBAKENING van het onroerend erfgoed

Benaming:

Eén van de huizen van Ranst, ook genaamd 'de Grote Lombaard'

Adres:

Wolmarkt 15-17, 3300 Tienen

Kadasternummer(s):

Tienen, 3de afd., sectie G, nrs. 693 C en 693 H

Eigenaar van het onroerend erfgoed:

[REDACTED]
[REDACTED]

Beschermingsbesluit:

Monument:

- 'Huizen van Ranst' (K.B. 20.09.1958)
- 'Rechterhelft van een Van Ransthuis met inbegrip van de ommuurde tuin, Wolmarkt 15' (M.B. 06.04.2011)

Stadsgezicht:

- 'De Veemarkt, de Wolmarkt en de directe omgeving van de Sint-Germanuskerk', beschermd stadsgezicht (M.B. 02.05.2011)

Beschermingsstatuut:

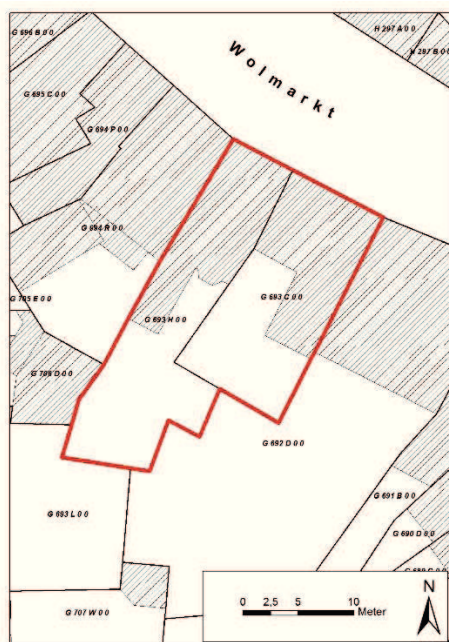
Monument en stadsgezicht

Juridische toestand:

Gewestplan Tienen-Landen: woongebied met culturele, historische en/of esthetische waarde.

Inventaris archeologische zones: Historische stadskern van Tienen (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Historische stadskern van Tienen*. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140041> op 18-01-2016 15:18.)

Afbakening beheersplan:

Foto's van het onroerend erfgoed in zijn context

Tienen, Wolmarkt, onpare straatzijde met de huizen van Ranst (links) en de nummers 13 tot 1 (rechts) richting Peperstraat

Tienen, Wolmarkt, pare straatzijde richting Peperstraat

Tienen, Wolmarkt, onpare straatzijde richting Veemarkt

Tienen, Wolmarkt, algemeen straatbeeld richting Veemarkt

Tienen, Wolmarkt 15-21, de huizen van Ranst: 'de Gulden Hoed' (nr. 21, links), 'de Kleine Lombaard' (nr. 19, midden) en 'de Grote Lombaard' (nrs. 15-17, rechts).

Tienen, Wolmarkt 15-17, huis van Ranst of 'de Grote Lombaard'

2. HISTORISCHE NOTA

Onderstaande historiek is gebaseerd op het beschermingsdossier 'Rechterhelft van een Van Ransthuis met inbegrip van de ommuurde tuin, Wolmarkt 15' (M.B. 06.04.2011) en werd aangevuld op basis van onderzoek in situ, kadaster- en literatuuronderzoek en bouwdoSSIERS uit het stadsarchief van Tienen, bewaard in het Hagelands Documentatiecentrum.

Bovenaan de Wolmarkt, ten westen van de beschermde Sint-Germanuskerk (K.B. 25.03.1938) bevinden zich drie voorname herenhuizen, de zogeheten van Ransthuizen (Wolmarkt nrs. 15-17, 19 en 21). Ze werden vernoemd naar de adellijke familie van Ranst die zich in de laatste decennia van de 15de eeuw in Tienen vestigde en er prominent aanwezig bleef tot ongeveer het midden van de 18de eeuw (Thomas S., 1986, p.4). Door opeenvolgende huwelijken verbond het geslacht van Ranst zich met de meest vooraanstaande Tiense families, met de Tiense politiek - als schepen of als burgemeester - en met het Tiense religieuze leven, als beschermheer, kloosterling, proost of kanunnik.

De aanwezigheid van het geslacht van Ranst op de Wolmarkt neemt een aanvang in 1627, toen jonker Jacob I van Ranst en zijn echtgenote, de goegode Catharina Traetsen(s), van haar vader Peter Traetsen(s), schepen in Tienen, een omvangrijk goed erfden: 'de Grote Lombaard'. Het goed, vernoemd naar lombaard Jan de Menche die er in het laatste kwart van de 15de eeuw woonde, strekte zich uit tussen de Wolmarkt en de Minderbroedersstraat en omvatte in 1627, naast een voorname woning, ook 'de Kleine Lombaard' of het 'Huis Roome', stallen, hovingen en een grote tuin.

Op 9 en 10 juni 1635 zetten Franse en Hollandse troepen Tienen in vuur en vlam tijdens de zogenaamde 'Tiense Furie'. Volgens Jan Jaquinet, een tijdgenoot en ooggetuige van het inferno, bleven slechts twee gildehuizen, vijf patriciërswoningen en negen religieuze gebouwen volledig gespaard (Thomas S., 1955, p. 154-155). De overige gebouwen binnen de stadsomwalling - het stadhuis, kerken, kloosters en een duizendtal woonhuizen - waren zwaar beschadigd of gingen volledig in vlammen op. Zo ook het goed van Jacob I van Ranst dat vermoedelijk op enkele muurfragmenten na volledig vernield werd.

Onmiddellijk na de brand liet Jacob I van Ranst op de plaats van 'de Grote Lombaard' een nieuwe woning bouwen: een statige patriciërswoning in traditionele bak- en zandsteenstijl (de huidige nummers Wolmarkt 15-17), met muurankers '1636' gedateerd en opgevat als een dubbelhuis van drie bouwlagen boven een sokkelvormende onderbouw en zes traveeën tussen zijtrapgevels. De fraai gesculpteerde gotische monstertjes op de console van de rechter zijtrapgevel, brandsporen op het kalkzandstenen parement van diezelfde zijtrapgevel en de tongewelfde kelders onder het huidige pand Wolmarkt 17 doen vermoeden dat de patriciërswoning uit 1636 in kern restanten van de 15de-eeuwse 'Grote Lombaard' bewaart.

Noch Catharina, noch Jacob I van Ranst zouden lang in hun nieuwe huis wonen: beiden stierven in 1636 aan de gevolgen van de pest. Hun zonen erfden het ouderlijk goed: de oudste, Jacob II van Ranst - die later gedurende lange tijd burgemeester van Tienen zou zijn - erfde, naast een indrukwekkende titel, ook het nieuwe huis. De jongste, Peter van Ranst, erfde de grond naast het huis waarop vóór de brand van 1635 'de Kleine Lombaard' of het 'Huis Roome' stond en bouwde er in 1661 een prestigieuze woning in barokstijl, vermengd met elementen uit de traditionele bak- en zandsteenstijl en vroege invloeden uit de Franse Lodewijk XIV-stijl, voorafgegaan door een perron, voorzien van een fraaie rondboogdeur en getopt door een barokke gevelbekroning, nu Wolmarkt 19. Nog datzelfde jaar kocht hij het aan zijn nieuwe woning palende perceel waarop tot in 1635 het huis 'de Gulden Hoed' had gestaan en dat sindsdien onbebouwd bleef. In 1690 liet Peter van Ranst er een tweede eigen woning bouwen: een enkelhuis in wat de aanloop is naar de classicerende barokstijl, getypeerd door een monumentale korfboogpoort onder gebroken fronton, nu Wolmarkt 21, dat het

sluitstuk van het van Ranst-ensemble zou worden.

Het overlijden van Peter van Ranst kort daarna, in 1693, maakte een einde aan de bewoning van de van Ransts in de panden Wolmarkt 19 en 21 en leidde tot de verkoop van beide panden aan baron de la Viefville ende Steenvoorde in 1698. Het oudste van Ransthuis, Wolmarkt 15-17, werd op dat moment vermoedelijk nog bewoond door Jacob III van Ranst, de oudste zoon van Jacob II, *Heer van Donk onder Kerkom* en kanunnik van de Sint-Germanuskerk. Jacob III overleed in 1716 en liet het huis en zijn titel na aan zijn jongere halfbroer, Michiel van Ranst, schepen in Tienen vanaf 1702. Hij en zijn vrouw zouden de laatsten van het geslacht van Ranst zijn die op de Wolmarkt woonden. In 1741, na de dood van het echtpaar, verwierf Amandus Wiricx, *professor in beide rechten*, het oudste van Ransthuis. Na enkele malen van eigenaar te zijn gewisseld, kwam 'de Grote Lombaard' - zoals het huis vanaf de 18de eeuw opnieuw werd genoemd - in 1837 in handen van de brouwersfamilie Loriers.

Op dat moment bestond het goed uit een U-vormig gebouwengeheel aan de Wolmarkt - de patriciërswoning en twee haaks erop aansluitende, langgerekte bijgebouwen -, een tuin en palend daaraan, de sinds eeuwen bij het goed horende grond en gebouwen aan de Minderbroedersstraat. Deze toestand wordt rond 1830 onder nummer 693 voor het eerst kadastraal geregistreerd (afb. 1). In 1858 vond een eerste mutatie plaats (afb. 2). Hoewel onzichtbaar bij vergelijking van de mutatieschetsen, vermeldt de bijhorende legger voor de wijziging "*Vente & Redressement du chemin. Chang^t de limite avec 694*". Allicht ondergingen de gebouwen van 'de Grote Lombaard' op dat moment geen wijzingen: de legger geeft aan dat de oppervlakte van perceel 693A met slechts 10 centiare vergrootte (8,60 are) te opzichte van de primitieve toestand (8,50 are). 'de Grote Lombaard' was toen in het bezit van Constantinus Loriers, "*brouwer te Thienen*".

Diezelfde Constantinus splitste in 1869 'de Grote Lombaard' kadastraal op (afb. 3). De patriciërswoning werd verdeeld in twee wooneenheden die overeenkomen met de huidige panden Wolmarkt 15 en 17. De langgerekte, haakse dienstgebouwen achter beide panden werden vervangen door kleinere bijgebouwen en achter elk pand werd een tuin afgebakend die overeenkomt met de huidige tuinen. Het perceel van de grootste woning, Wolmarkt 17, kreeg kadasternummer 693C en bleef tot op de dag van vandaag ongewijzigd. Bij de kleinste woning - Wolmarkt 15, in 1869 kadasternummer 693B - hoorden toen ook de gebouwen aan de Minderbroedersstraat. De opsplitsing van 'de Grote Lombaard' ging ook gepaard met veranderingen aan exterieur en interieur van de 17de-eeuwse patriciërswoning. Zo werd de met korfbogen geopende sokkel van het pand Wolmarkt 15 gewijzigd in een pui met rechthoekige deur en venster, analoog aan de muuropeningen in de bovenbouw. Daarnaast diende in beide panden de interne circulatie gewijzigd - trappen, traphallen, gangen en overlopen werden toegevoegd - en werden loofhouten paneel- en vleugeldeuren geplaatst om de nieuwe ruimtes af te sluiten.

In 1874 werden de gebouwen aan de Minderbroedersstraat door Servaes Loriers, de weduwe en de kinderen van Constantinus Loriers verkocht, zo wijst de kadastrale legger uit bij de schets die de kadastrale scheiding documenteert van het goed in de Minderbroedersstraat van het huis met tuin aan de Wolmarkt 15. Het pand Wolmarkt 15 wordt vanaf dan kadastraal geregistreerd onder nummer 693D (afb. 4).

Volgens Kempeneers (1999, p. 671) verkocht Arthème Loriers in 1927 het pand Wolmarkt 17 maar behield hij nummer 15 als zijn eigendom. Kort daarna verkocht hij het pand aan Henri Alfons Reynaerts, griffier. In 1931 registreerde het kadaster de uitbreiding van de gelijkvloerse verdieping achter het hoofdvolume van nummer 15 - het salon dat uitkijkt op de tuin - en een beperkte vergroting van het 19de-eeuwse bijgebouw in de uiterste tuinhoek (afb. 5). Nauwelijks een jaar later, in 1932, documenteert een goedgekeurde bouwvergunning in het stadsarchief van Tienen de verandering van de voorgevel, waarbij de pui gewijzigd werd van twee naar drie traveeën en zo de huidige toestand ontstond (afb. 6). De nieuwe kadastrale toestand werd geregistreerd onder nummer 693H. Sinds deze wijzigingen bleef het pand Wolmarkt 15 kadastraal onveranderd.

Bibliografie

Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentate, Kadaster Brussel, leggers en eigenaarsregister.

Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentate/opmetingen en waarderingen, Kadaster Leuven, mutatieschetsen.

Hagelands documentatiecentrum, Stadsarchief Tienen, bouwdoSSIers Wolmarkt 15-21.

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, archief Onroerend Erfgoed: TIENEN (Tienen), Wolmarkt 15-21: 'De van Ransthuizen'

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, archief Onroerend Erfgoed: TIENEN (Tienen), Wolmarkt 15-17: beschermingsdossier 'Rechterhelft van een Van Ransthuis met inbegrip van de ommuurde tuin, Wolmarkt 15'

BAYENS H., *Het burgerhuis van de 17de en de 18de eeuw in de provincie Brabant*, Antwerpen, 1950, p. 73-75, 83.

KEMPENEERS P., *Thuis in Thienen*, Winksele, 1999, p. 669-677 (II), 1083 (III).

THOMAS S. e.a., *Tienen 1635*, Leuven, 1985.

THOMAS S., *Het huis van Ranst. Een uniek voorbeeld van 17de-eeuwse architectuur in Tienen*, in: *De woonstede door de eeuwen heen*, 69, 1986.

3. BESCHRIJVING en INVENTARIS van de erfgoedelementen van het onroerend erfgoed (huidige toestand)

Onderstaande beschrijving is gebaseerd op de beschermingsdossiers 'Rechterhelft van een Van Ransthuis met inbegrip van de ommuurde tuin, Wolmarkt 15' (M.B. 06.04.2011) en 'De Veemarkt, de Wolmarkt en de directe omgeving van de Sint-Germanuskerk' (M.B. 02.05.2011), aangevuld met eigen onderzoek en bevindingen in situ, uitgevoerd op 6 januari 2016. De beschrijving van het interieur wordt vervolledigd door de inventarisfiches historisch interieur die de erfgoedelementen per wooneenheid en per kamer opsommen (cf. bijlage 5).

Ruimtelijke context.

De gekasseide Wolmarkt, gelegen ten westen van de Sint-Germanuskerk, bevindt zich in de oudste stadskern van Tienen en verbindt de Veemarkt met de Peperstraat. De bebouwing langs de Wolmarkt ontstond grosso modo in twee fases: de bebouwing aan onpare zijde klimt op tot de 17de eeuw en werd grotendeels opgetrokken na de 'Tiense Furie' in 1635; de bebouwing aan pare zijde ontstond omstreeks 1800 na opheffing, ruiming en ontwijding van het kerkhof ten gevolge van het edict van Jozef II (1784).

De panden aan pare zijde, Wolmarkt nrs. 8-28, zijn statige burgerhuizen van doorgaans drie bouwlagen met (oorspronkelijk) bepleisterde lijstgevels in laatclassicistische stijl, getypeerd door rechthoekige, verjongende vensters - veelal in een decoratieve omlijsting - en horizontaal geled door een plint, cordonlijsten, (sierlijke) lekdrempels en een ver uitkragende kroonlijst. Beeldbepalend zijn de panden Wolmarkt 24-28, opgevat als een negen traveeën tellend geheel met empire-inslag, gekenmerkt door een strakke horizontale geleding van zware kordons, registers van verdiepte vensters - rechthoekig of rondboogig met flankerende pilasters en forse sluitsteen -, een paneeldecor en een kroonlijst op klossen. Bijzonder karakteristiek voor deze straatwand zijn de rechtstreekse keldertoegangen, al dan niet met buitentrap en beveiligd met een metalen rooster in de stoep. De inkom van de panden Wolmarkt 14 en 24 wordt bijkomend gemarkeerd door een hardstenen trappartij met smeedijzeren leuning die de het niveauverschil met de verhoogde begane overbrugt.

De onpare zijde van de Wolmarkt wordt gedomineerd door de monumentale, tot de 17de eeuw opklimmende Van Ransthuizen. Afgezien van het nr. 9 - een hedendaagse invulling die weinig rekening hield met de context van de omringende bebouwing - en het nr. 3, een mooi staaltje van 20ste-eeuwse decoratieve cementeringskunst, bestaat de rest van de bebouwing uit woon- en handelspanden in de vorm van twee à drie bouwlagen tellende, bak- en natuurstenen breedhuizen - enkele ontleend - uit de tweede helft van de 18de eeuw. Kenmerkend zijn de rechthoekige openingen met doorgetrokken lekdrempels en een sluitsteen met Lodewijk XVI-motief van de panden Wolmarkt 11-13; de steekboogvensters van de panden Wolmarkt 5 en 7; en de panden Wolmarkt 1 en Minderbroedersstraat 2, met een opmerkelijk rijk versierde gevel met belijnende hoekpilasters met ingediepte schacht en rocaillemotieven, het hoekpand (Minderbroedersstraat 2) bekroond met een volutengevel met spiegelboogvormig topstuk.

Exterieur

Het oudste Van Ransthuis, ook de Grote Lombaard genoemd, betreft een omvangrijke herenwoning opgevat als een zes traveeën en drie en een halve woonlaag tellend, ondiep breedhuis in traditionele bak- en zandsteenstijl, afgedekt met een steil leien zadeldak tussen zijtrapgevels. De wellicht in het begin van de 20ste eeuw gecementeerde voorgevel wordt door middel van decoratieve gevelankers 1636 gedateerd. In 2014 werd de cementering van het linker pand (nr. 17) verwijderd waardoor het oorspronkelijke geveluitzicht van de 17de-eeuwse bovenbouw zichtbaar werd: een bakstenen parement met drie speklagen per bouwlaag, twee registers van kruisvensters met een gedrukte boog

met afwisselend gebruik van baksteen en Gobertange als ontlastigingssysteem en helemaal bovenaan een rij bolkozijnen. In de 19de eeuw werden de kruisvensters verwijderd en hardstenen lekdrempels aangebracht.

Bouwhistorisch en materiaal-technisch onderzoek bevestigen de 15de-eeuwse origine van de deels half-ondergrondse en deels gelijkvloerse, volledig in Gobertange uitgewerkte sokkelvormende onderbouw met centraal een brede korfboogpoort. Als bewijs hiervoor wordt onder meer verwezen naar de kwartronde sokkellijst, de korfboogvensters met biljoenvormige aanzet en voornamelijk naar de vooruitspringende natuurstenen brandmuur rechts, die rust op een gehistoriseerde console met twee fabeldieren. Deze vooruitgeschoven scheidingsmuur suggereert een oorspronkelijke houten bovenbouw.

De gevel van het linkerwoongedeelte werd in 2014 voorzien van een wit geschilderde kalkbepleistering. De vleugelpoort met twee kwartronde bovenlichten en kruisende spitsboogvormige roedeverdeling dateert vermoedelijk uit de tweede helft van de 19de eeuw; het overige schrijnwerk werd recent vernieuwd.

Het rechterwoongedeelte behield haar van schijnvoegen voorziene cementering; de ordonnantie en de puilijst op het gelijkvloers dateren echter van 1932 (cf. bouwaanvraag). Toen werden het venster en de deur van de verbouwingscampagne ca. 1869, vervangen door twee vensters en een decoratieve ijzeren deur. Ook de uitbreiding achteraan, en de definitieve vorm van het haakse bijgebouw dateren uit die periode (mutatieschets 1931/28) .

De achtergevel van de rechterwoonhelft (nr. 15) toont nog het originele baksteenparement met onregelmatige hoekketting, muizentandfries, steigergaten en deels bewaarde speklagen. Er zijn nog slechts drie boven elkaar geplaatste vensters onder een getoogde ontlastingsboog zichtbaar: een verlaagd kruisvenster met neg-blok omlijsting, houten latei en hardstenen lekdrempel, een verlaagd rechthoekig vensters met houten latei en natuurstenen dorpel en een klein rechthoekig venstertje met neg-blok omlijsting. Links onder het voormalige kruisvenster en afwijkend van de ordonnantie is nog een restant van een ontlastingsboog zichtbaar.

Haaks op de woning een langgerekt bijgebouw van twee bouwlagen opgetrokken ca. 1869. De travee onder pannen lessenaarsdak en palend aan de achtergevel is hoger opgetrokken en wordt geopend door een drietal kleine vierkante venstertjes onder houten latei. Hierin bevindt zich de traphal. Het overige bijgebouw onder plat dak kreeg zijn huidige vorm en ordonnantie in het begin van de jaren 1930 en werd samen met de uitbreiding van de leefruimte op het kadaster geregistreerd in 1931, mutatieschets 28. Deze éénlaagse uitbreiding onder plat dak is naar de tuinzijde geopend door een driezijdige erker.

De linkerwoonhelft (nr. 17) is aan de achterzijde geschilderd, waarbij de gedeeltelijke muizentandfries, de steigergaten en de gedrukte natuurstenen korfboogpoort nog herkenbaar zijn. De ordonnantie van de vensters is in de loop der jaren totaal gewijzigd.

De 19de-eeuwse achterbouw van twee bouwlagen onder plat dak werd recent afgewerkt met een grijs gekleurde, hedendaagse bepleistering.

Tuin

De aansluitende stadstuinen zijn volledig omsloten door een grotendeels bakstenen deels natuurstenen (Kwartsiet van Tienen en Gobertange) ommuring met waardevolle muurvegetatie (o.a. muurbloem) en diverse sporen van vroegere bijgebouwen. De zuidelijke en westelijke bakstenen tuinmuur van nr. 17 dateert van ca. 1869 toen "De Grote Lombaard" in twee eigendommen werd opgesplitst. Opmerkelijk is tevens een momenteel gedicht natuurstenen poortje in de tuin van nr. 15 dat toegang verleent tot een ondergrondse annex op het terrein van de burens.

Interieur

De beschrijving van het interieur wordt vervolledigd door de inventarisfiches historisch interieur die de erfgoedelementen per wooneenheid en per kamer opsommen (cf. bijlage 5).

Naast de 15de-eeuwse kelders met natuurstenen trap in nr. 17, behield 'de Grote Lombaard' uit de bouwperiode 1636 hoofdzakelijk de dragende structuur met moerbalken op geprofileerde natuurstenen consoles en de genummerde kapspanten. In nr. 15 kunnen nog de overwelfde kelders met natuurstenen trap en zwart-rode tegelvloer en vermoedelijk ook de steektrap naar de zolder vermeld worden.

De beide interieurs tonen duidelijke sporen van diverse functionele aanpassingen, waarbij de opsplitsing in twee wooneenheden ca. 1869 de meest ingrijpende is geweest (mutatieschets 1869/22). Beide woningen moesten immers voorzien worden van nieuwe circulatieruimten.

Hiervoor werd de inkomdeur van nr. 15 gerealiseerd in de laatste travee. Een smalle gang leidt naar de trappenhal die werd geïmplementeerd in een haakse achterbouw eveneens opgetrokken ca. 1869. De binnenindeling, bestaande uit een smalle gang geflankeerd door twee leefruimtes, de slingertrap en het binnenschrijnwerk zijn eveneens aan deze verbouwingsperiode te linken. De plankenvloeren dateren nog van voor de opsplitsingsfase. Hierop wijzen diverse sporen zoals het doorlopen van de plankenvloer onder het schuinde wandje dat bij de opsplitsing in twee woningen geplaatst werd tussen de leefruimte en de inkom en het dicht gemaakte trapgat in de gang op de eerste verdieping.

De circulatieruimte met bordestrap in nr. 17 bevindt zich achteraan de woning en vormt de verbinding tussen het pand van 1636 en de uitbreiding van ca. 1869 die een oudere achterbouw vervangt. Ook hier dateert de binnenindeling - bestaande uit twee leefruimtes aan de straatzijde en een kleinere kamer aan de tuinzijde boven de koetsdoorgang -, de bordestrap, het binnenschrijnwerk en enkele plankenvloeren uit deze verbouwingsperiode.

4. BESCHRIJVING van de ERFGOEDWAARDEN VAN HET ONROEREND ERFGOED

Onderstaande motivering van de historische en de architectuurhistorische waarde zijn overgenomen uit het beschermingsbesluit 'Rechterhelft van een van Ransthuis met inbegrip van de ommuurde tuin, Wolmarkt 15' (M.B. 06.04.2011) en werden, waar nodig, aangevuld. De artistieke waarde die de bescherming verantwoordt van de 'Huizen van Ranst' (K.B. 20.09.1958) is niet gemotiveerd in het koninklijk besluit en werd daarom uitgebreid gemotiveerd.

De historische waarde:

De van Ransthuizen zijn een zeldzaam en exemplarisch geheel van drie gedateerde voorname herenwoningen, opgetrokken door de adellijke familie van Ranst in de loop van de 17de eeuw. Het oudste van de drie huizen, ook 'de Grote Lombaard' genoemd, werd in 1636, een jaar na de brand van Tienen, heropgebouwd door jonker Jacob I van Ranst, telg uit een invloedrijke, adellijke familie die belangrijke openbare ambten bekleedde en deel uitmaakte van het Tiense stadsmagistraat. Zijn broer, jonker Peter van Ranst, liet naast 'de Grote Lombaard' in 1661 een statige woning in optrekken, 'de Kleine Lombaard', en bouwde daaraan palend, in 1690, een tweede woning, genaamd 'de Gulden Hoed' (de jaarsteen met het jaartal 1711 zou verwijzen naar herstellingen na de val van de kerktoernspits). In 1741 eindigde de bewoning van het geslacht van Ranst in de gelijknamige huizen op de Wolmarkt.

De historische, in casu architectuurhistorische waarde:

'De Grote Lombaard' is een voorname, met sierankers '1636' gedateerde herenwoning in de vorm van een omvangrijk, drie en een halve bouwlaag en zes traveeën tellend breedhuis met deels gecementeerde (nr. 15), deels bepleisterde (nr. 17) voorgevel, opgetrokken in traditionele bak- en zandsteenstijl onder een steil, tussen zijtrapgevels gevat zadeldak. De structuur van moerbalken, rustend op geprofileerde natuurstenen consoles, en de dakstructuur bleven intact bewaard. Uitzonderlijk zijn de sokkelvormende, met kwartronde lijst afgelijnde onderbouw in Gobertangesteent waarin centrale korfboogpoort en korfboogvensters op biljoenvormige aanzet (nr. 17) en de massieve, vooruitspringende natuurstenen brandmuur, opgevangen door een met fabeldieren versierde console (nr. 15). Ze refereren aan een oorspronkelijk houten bovenbouw en getuigen, samen met de grote tongewelfde kelders (nr. 17), van een oudere kern van 15de-eeuwse origine.

'De Grote Lombaard' werd in 1869 kadastraal opgesplitst in twee wooneenheden, elk voorzien van een gelijktijdig geregistreerd haaks bijgebouw en een achterliggende, door een bak- en natuurstenen muur begrensde tuin. Genoodzaakt door de opsplitsing, diende de interne circulatie in beide panden gewijzigd. De 19de-eeuwse planindeling met een enfilade van leefruimtes en diverse interieurelementen, waaronder paneel- en vleugeldeuren, trappen en vloeren, zijn hiervan materiële getuigen.

De artistieke waarde:

De van Ransthuizen, respectievelijk in 1636, 1661 en 1690 opgetrokken, onderscheiden zich door hun formele rijkdom en prestigieuze uitstraling en vormen stilistisch een fraaie illustratie van de ontwikkeling van de stedelijke architectuur in de 17de eeuw.

"De Grote Lombaard", Wolmarkt 15-17, van 1636 is opgevat als een ondiep breedhuis van zes traveeën en vier bouwlagen in traditionele bak- en zandsteenstijl, afgedekt met een steil leien zadeldak tussen zijtrapgevels. De woning is opgetrokken na de brand van 1635 met recuperatie van de 15de-eeuwse volledig in Gobertange uitgewerkte sokkelvormende onderbouw en aan de rechterzijde de vooruitspringende natuurstenen brandmuur rustend op een gehistoriseerde console met twee fabeldieren. De woning werd een jaar later heropgebouwd in sobere bak- en zandsteenstijl gekenmerkt door een bakstenen parement met drie speklagen per bouwlaag, twee registers van

kruisvensters met een gedrukte boog met afwisselend gebruik van baksteen en Gobertange als ontlastingssysteem en helemaal bovenaan een rij bolkozijnen.

"De Kleine Lombaard", Wolmarkt nr. 19, is opgetrokken in 1661 als een monumentaal, plastisch gedecoreerd breedhuis van vijf traveeën en twee bouwlagen onder een steil leien zadeldak gevat tussen trapgevels dat grotendeels aan het zicht wordt onttrokken door een drie traveeën brede dakkapel uitgewerkt als een verhoogde halsgevel. De verhoogde begane grond is toegankelijk via een bordes met hardstenen treden en een ijzeren leuning. Stilistisch betreft het één van de oudste voorbeelden in Brabant waarbij op zeer evenwichtige wijze de traditionele bak- en zandsteenstijl verrijkt wordt met elementen uit de barok, zoals de superpositie van de klassieke orden, de verhoogde halsgevel, de geblokte rondboogdeur met oculus en de festoenen maar waarbij ook de eerste invloeden uit de Franse architectuur merkbaar zijn, zoals de strenge symmetrie, de zware kroonlijst en de uit het muurvlak springende vensteromlijstingen.

Bakstenen lijstgevel verrijkt met witte kalkzandsteen voor onder meer de hoge afgeschuinde plint, de superpositie van de Toscaanse en Ionische zuilen, de puilijst, de licht verheven en geriemde vensteromlijstingen van de kruisvensters, de festoenen en de brede kroonlijst. Fraaie hardstenen geblokte rondboogdeur omlijsting met een bovenlicht gevat tussen sierlijke volutes en een frontonbekroning, 1661 gedateerd op de sluitsteen van het bovenlicht. De drie centrale traveeën worden bekroond door een gedrongen, verhoogde halsgevel voorzien van rechthoekige vensters onder gebogen en driehoekige frontons, voluten, festoenen en siervazen.

"De Gulden Hoed", Wolmarkt 21, werd gebouwd in 1690 (de jaarsteen met het jaartal 1711 zou verwijzen naar herstellingen na de val van de kerktoerenspijs) en is opgetrokken als een enkelhuis van vijf traveeën en twee bouwlagen onder een pannendak, boven de zware kroonlijst verhoogd met een drie traveeën brede verhoogde halsgevel met gebogen fronton en bekronende siervaas. Stilistisch betreft het een representatief voorbeeld van een pand in Lodewijk XIV-stijl dat enerzijds nog aansluit bij de Vlaamse barok, cf. de geblokte korfboogpoort met gebroken fronton en de halsgevel, maar waar de uitspringende, geriemde omlijstingen, de geprofileerde zandstenen steekboogvormige ontlastingsbogen en de kroonlijst verwijzen naar de Franse architectuur en de classicerende barok aankondigen.

Licht verhoogde begane grond en een volledig opengewerkt bovenverdieping door rechthoekige vensters voorzien van uitspringende geriemde omlijstingen (voorheen kruisramen) onder geprofileerde steekboogvormige druiplijsten.

In de 19de of begin 20ste eeuw werden de vensters van het gelijkvloers verlaagd en het smeedijzeren Franse balkon op de eerste verdieping toegevoegd. Aan de linkerzijde een laat barokke geblokte korfboogvormige poortomlijsting bekroond door een gebroken fronton. De verhoogde halsgevel is geopend door een centraal rondboogvenster geflankeerd door rechthoekige vensters onder een doorlopende druiplijst; oculus onder het fronton.

Bibliografie

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, archief Onroerend Erfgoed: TIENEN (Tienen), Wolmarkt 15-21: 'De van Ransthuizen'

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, archief Onroerend Erfgoed: TIENEN (Tienen), Wolmarkt 15-17: beschermingsdossier 'Rechterhelft van een Van Ransthuis met inbegrip van de ommuurde tuin, Wolmarkt 15' *Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in Vlaanderen. Architectuur, dl. 1. Provincie Brabant. Arrondissement Leuven*, (Luik), (1971), p. 390-392.

BAYENS H., *Het burgerhuis van de 17de- en 18de eeuw in Brabant*, Antwerpen, 1950, p. 73-74 en 83-84.

KEMPENEERS P., *Thuis in Thienen*, dl. 2, Tienen, 1999, p. 346-348.

5. Onderbouwde VISIE op het TOEKOMSTIG BEHEER van het onroerend erfgoed

Onderstaande beheersdoelstellingen zijn ontstaan op basis van onderzoek in situ, literatuur- en archiefonderzoek. Het sluit niet uit dat bij toekomstige werken en/of verder onderzoek gegevens bekend worden die ertoe leiden dat de omschreven beheersdoelstellingen verfijnd, genuanceerd of geïnterpreteerd worden.

Het oudste huis van Ranst of 'de Grote Lombaard' is sinds zijn ontstaan een woning. Deze functie bleef gehandhaafd door de eeuwen heen, ook na de kadastrale opsplitsing in 1869. Er bestaat bij geen van beide eigenaars een intentie om de woonfunctie te wijzigen.

De linker woonhelft, Wolmarkt 17, werd recent grondig gerenoveerd, zowel intern als het exterieur (2014) en behoeft - behoudens onvoorziene omstandigheden - binnen de termijn van voorliggend beheersplan geen restauratieve werken.

De woonhelft Wolmarkt 15 bleef sinds de aanpassingen van 1932 ongewijzigd. De woning wordt door de huidige eigenaar goed onderhouden maar diverse restauratiewerken dringen zich op.

Hoofddoelstellingen voor het toekomstige beheer van 'de Grote Lombaard' zijn:

1. instandhouding van de 17de-eeuwse patriciërs woning met inbegrip van de 15de-eeuwse onderbouw:
 - buitengevels in traditionele bak- en zandsteenstijl
 - de natuurstenen pui van Wolmarkt 17
 - het zadeldak tussen zijtrapgevels
 - de kelders
 - de 17de-eeuwse dragende structuur van moer- en kinderbalken op natuurstenen consoles
 - de kapconstructie
 - de vloeren (natuurstenen vloer in de kelder, natuurstenen vloer in de traphal en plankenvloeren op de verdiepingen van nr.15)
2. instandhouding van de interieuraanpassingen en trappenhuis uit 1869:
 - planindeling
 - circulatie (trappen, traphallen, gangen en overlopen)
 - interieurafwerking (binnendeuren, plankenvloeren)
 - volume en inplanting van het trappenhuis van nr. 15.
3. instandhouding van de in 1932 toegevoegde neoclassicistische pui van Wolmarkt 15
4. instandhouding van de tuin en de tuinomgeving in bak- en natuursteen met muurvegetatie en diverse bouwsporen

De realisatie van deze hoofddoelstellingen vertrekt vanuit het principe "Bewaren gaat voor vernieuwen". In de eerste plaats behelst dit vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen (cf. punt 6). Daarnaast wordt gestreefd naar een geïntegreerde en duurzame aanpak. Belangrijk hierbij is dat 'de Grote Lombaard' als één geheel beschouwd wordt, niet als twee aparte woningen. Dit geldt vooral voor de voorgevel en voor de dragende structuur van het geheel, in mindere mate voor de achtergevel – die ter hoogte van Wolmarkt 17 nagenoeg volledig gewijzigd werd – en voor het interieur.

Om de uniformiteit en ook de erfgoedwaarden van het geheel te versterken, worden volgende onmiddellijke acties voor de voorgevel van het pand Wolmarkt 15 voorgesteld:

1. Vernieuwing van de dakbedekking analoog aan die van het pand Wolmarkt 17, doch met behoud van de gebakken aarden nokpannen met email-laag.
2. Het wegwerken van de schijnvoegen in de cementering ter hoogte van de bovenbouw en het schilderen van het gevelvlak in een kleur, identiek aan die van de pas gerestaureerde gevel van Wolmarkt 17.
Momenteel vertoont de cementering een aantal scheurtjes boven en onder de ramen. Deze

zijn echter niet ernstig. Volledige vervanging van de cementering is dus niet noodzakelijk. Als op lange termijn blijkt dat de cementering door ongekeende factoren toch gebreken vertoont, moet onderzocht worden of een plaatselijke herstelling mogelijk is of volledige vernieuwing noodzakelijk. In geval van vernieuwing wordt gestreefd naar een gevelafwerking, analoog aan die van het recent gerestaureerde pand Wolmarkt 17.

3. Het schilderen van de pui uit 1932 in een kleur die de patina van de sokkel in Gobertangesteent zoveel mogelijk benadert.
4. Het schilderen van het houten schrijnwerk in een kleur, identiek aan die van het vernieuwde schrijnwerk van Wolmarkt 17.
Het houten schrijnwerk verkeert in goede staat. Vervanging is dus niet aan de orde. Om de homogeniteit van het geheel te versterken, wordt aanbevolen om kleeplaten aan te brengen op de dubbele beglazing van nr. 15 en zo schrijnwerk met roedeverdeling te simuleren, zoals aanwezig in het pand Wolmarkt 17.
Indien het schrijnwerk van pand nr. 15 door omstandigheden zou moeten vervangen worden, gelden raamindeling en -profiel van de vensters van het pand Wolmarkt 17 als model.
5. Het schilderen van de kroonlijst in een kleur, identiek aan die van Wolmarkt 17.

6. OPSOMMING van de WERKZAAMHEDEN

WOLMARKT 15					
Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating	Premiegerechtigd*	Forfaitair verrekend
Dak					
Vervanging kunstleien door natuurleien met behoud van historische nokpannen	x			X	
Plaatsing ladderhaken	X			X	
Isolatie dak	X				
Vernieuwing dakvensters	X			X	
Herstel houten bebording	X			X	
Herstel dakstructuur	X			X	
Behandeling tegen houtborende insecten en zwammen		X	X	X	
Herstel westelijke schouw	X			X	
Vernieuwing dakgoten en de regenafvoeren	X			X	
Reiniging dakgoten		jaarlijks	X		
Nazicht dakbedekking		jaarlijks	X		
Onderhoud en kleine herstellingen dak en schouw (herplaatsen van verschoven leien, plaatselijk herstel van voegwerk met kalkmortel, e.a.)		X	X	X	
Straatgevel					
Herstellingen gevelcementering (barsten en scheurtjes)	X			X	
Wegwerken schijnvoegen gevelcementering bovenbouw	X			X	
Verwijderen gevelcementering en opnieuw aanbrengen gladde kalkpleister	X			X	
Herstel natuurstenen lekdrempels	X			X	
Reiniging en consolidatie natuursteenparement hoekpilaster	X			X	
Ontroesten en schilderen muurankers		1x/10 jaar	X	X	
Schilderen gevel		1x/10 jaar		X	
Onderhoud metalen voordeur		1x/10 jaar	X	X	
Schilderen kroonlijst		1x/10 jaar		X	
Schilderen schrijnwerk		1x/5 jaar		X	
Vervanging schrijnwerk	X			X	
Aanbrengen roedeverdeling in schrijnwerk	X			X	
Onderhoud en kleine herstellingen straatgevel (barsten en scheurtjes)		X	X	X	

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating	Premiegerechtigd*	Forfaitair verrekend
Westelijke zijtrapgevel					
Afbraak buiten werking gestelde schouw aanpalend pand Wolmarkt 13	X			X	
Verwijdering beraping, herstel parement, opnieuw aanbrengen van beschermde gevelafwerking	X			X	
Schilderen gevel		1x/10 jaar		X	
Ontroesten en schilderen muurankers		1x/10 jaar	X	X	
Onderhoud en kleine herstellingen zijtrapgevel (bv. barsten en scheurtjes)		X	X	X	
Achtergevel					
Kalleien gevel		1x/10 jaar		X	
Ontroesten en schilderen muurankers		1x/10 jaar	X	X	
Schilderen kroonlijst		1x/10 jaar		X	
Schilderen schrijnwerk		1x/5 jaar		X	
Onderhoud en kleine herstellingen achtergevel (plaatselijk herstel van voegwerk met kalkmortel, e.a.)		X	X	X	
19de-eeuws trappenhuis					
Vernieuwing dakgoten en de regenafvoeren	X			X	
Vernieuwen dakdichtingen en dakaansluiting	X			X	
Plaatsen van dakisolatie	X				
Herstel voegwerk	X			X	
Kalleien gevels		1x/10 jaar		X	
Ontroesten en schilderen muurankers		1x/10 jaar	X	X	
Herstel/vervanging houten lateien	X			X	
Schilderen kroonlijst		1x/10 jaar		X	
Schilderen schrijnwerk		1x/5 à 10 jaar		X	
Reiniging dakgoten		jaarlijks	X		
Nazicht dakbedekking		jaarlijks	X		
Onderhoud en kleine herstellingen (plaatselijk herstel van voegwerk met kalkmortel, e.a.)		X	X	X	
Interieur					
Kelder: herstel baksteenmetselwerk	X			X	
Kelder: ontroesten en schilderen metalen profielen troggewelfjes		1x/10 jaar	X	X	
Zolder: consolidatie baksteenmetselwerk	X			X	
Zolder: herstel/vervanging leembepoetsing	X			X	

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating	Premiegerechtigd*	Forfaitair verrekend
Behandeling tegen houtborende insecten en zwammen van alle houtwerk		X	X	X	
Onderhoud en kleine herstellingen van vloeren en metselwerk (plaatselijk herstel van voegwerk met kalkmortel, e.a.)		X	X	X	
Tuin					
Restauratie tuilmuren: herstel afdekking	X			X	
Restauratie tuilmuren: consolidatie metselwerk	X			X	
Kalleien tuilmuren		1x/8 à 10 jaar		X	
Onderhoud en kleine herstellingen tuilmuren (plaatselijk herstel van voegwerk met kalkmortel, e.a.)		X	X	X	
Onderhoud tuin		elk seizoen	X		

* De werken die als 'premiegerechtigd' staan aangekruist in onderstaande tabel worden bij een concreet premiedossier nog afgetoetst aan de wetgeving hieromtrent in het Onroerendergoedsbesluit, meer bepaald aan art 11.2.4:

Art. 11.2.1. Binnen de perken van de daarvoor op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap beschikbare kredieten kan aan een premienemer een erfgoedpremie worden toegekend voor beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten die noodzakelijk zijn voor het behoud of de herwaardering van erfgoedkenmerken en -elementen van een beschermd goed, een erfgoedlandschap, of een deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt, of in de overgangszone bij een beschermd goed. (...)

Art. 11.2.4. De volgende beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten komen niet in aanmerking voor een erfgoedpremie: 1° niet-erfgoedgebonden onderhoud;

2° comforten isolatiewerkzaamheden, beveiligingswerkzaamheden, of werkzaamheden of diensten die opgelegd zijn door andere regelgevingen, tenzij ze essentieel zijn voor het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen;

3° het opnieuw aanbrengen van niet meer aanwezige waardevolle elementen, behalve als er voldoende materiële gegevens of iconografisch materiaal aanwezig zijn om een verantwoorde reconstructie mogelijk te maken en als de reconstructie vereist is om een storende lacune aan te vullen;

4° ontsluitingswerken, behalve als ze opgenomen zijn in een goedgekeurd beheersplan voor open erfgoed.

In het eerste lid, 1°, wordt verstaan onder niet-erfgoedgebonden onderhoud: de preventieve en periodieke onderhoudswerken zonder impact op de erfgoedkenmerken of -elementen van het onroerend goed, die elke eigenaar of beheerder van een onroerend goed verondersteld wordt uit te voeren en die niet zijn opgenomen in de vastgestelde lijst met forfaitaire werkzaamheden.

WOLMARKT 17					
Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating	Premiegerechtigd*	Forfaitair verrekend
Dak					
Reiniging dakgoten		jaarlijks	X		
Nazicht dakbedekking		jaarlijks	X		
Onderhoud en kleine herstellingen dak en schouw (herplaatsen van verschoven leien, plaatselijk herstel van voegwerk met kalkmortel, e.a.)		X	X	X	
Straatgevel					
Ontroesten en schilderen muurankers		1x/10 jaar	X	X	
Schilderen gevel		1x/10 jaar		X	
Schilderen kroonlijst		1x/10 jaar		X	
Schilderen schrijnwerk		1x/5 jaar		X	
Onderhoud en kleine herstellingen straatgevel (o.a. barsten en scheurtjes)		X	X	X	

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating	Premiegerechtigd*	Forfaitair verrekend
Achtergevel					
Kalleien gevel		1x/10 jaar		X	
Ontroesten en schilderen muurankers		1x/10 jaar	X	X	
Schilderen kroonlijst		1x/10 jaar		X	
Schilderen schrijnwerk		1x/5 jaar		X	
Onderhoud en kleine herstellingen achtergevel (plaatselijk herstel van voegwerk met kalkmortel, e.a.)		X	X	X	
Interieur					
Kelder: Kalleien keldermuren en -gewelven		1x/10 jaar		X	
Behandeling tegen houtborende insecten en zwammen van alle houtwerk		X	X	X	
Onderhoud en kleine herstellingen van vloeren en metselwerk (plaatselijk herstel van voegwerk met kalkmortel, e.a.)		X	X	X	
Tuin					
Kalleien tuilmuren		1x/8 à 10 jaar		X	
Onderhoud en kleine herstellingen tuilmuren (plaatselijk herstel van voegwerk met kalkmortel, e.a.)		X	X	X	
Onderhoud tuin		elk seizoen	X		

* De werken die als 'premiegerechtigd' staan aangekruist in onderstaande tabel worden bij een concreet premiedossier nog afgetoetst aan de wetgeving hieromtrent in het Onroerendergoedbesluit, meer bepaald aan art 11.2.4:

Art. 11.2.1. Binnen de perken van de daarvoor op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap beschikbare kredieten kan aan een premienemer een erfgoedpremie worden toegekend voor beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten die noodzakelijk zijn voor het behoud of de herwaardering van erfgoedkenmerken en -elementen van een beschermd goed, een erfgoedlandschap, of een deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt, of in de overgangszone bij een beschermd goed. (...)

Art. 11.2.4. De volgende beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten komen niet in aanmerking voor een erfgoedpremie:

1° niet-erfgoedgebonden onderhoud;

2° comforten isolatiewerkzaamheden, beveiligingswerkzaamheden, of werkzaamheden of diensten die opgelegd zijn door andere regelgevingen, tenzij ze essentieel zijn voor het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen;

3° het opnieuw aanbrengen van niet meer aanwezige waardevolle elementen, behalve als er voldoende materiële gegevens of iconografisch materiaal aanwezig zijn om een verantwoorde reconstructie mogelijk te maken en als de reconstructie vereist is om een storende lacune aan te vullen;

4° ontsluitingswerken, behalve als ze opgenomen zijn in een goedgekeurd beheersplan voor open erfgoed.

In het eerste lid, 1°, wordt verstaan onder niet-erfgoedgebonden onderhoud: de preventieve en periodieke onderhoudswerken zonder impact op de erfgoedkenmerken of -elementen van het onroerend goed, die elke eigenaar of beheerder van een onroerend goed verondersteld wordt uit te voeren en die niet zijn opgenomen in de vastgestelde lijst met forfaitaire werkzaamheden.

7. MANIER EN TIJDSTIP VAN OPVOLGING

De werken die opgenomen zijn in voorliggend beheersplan zijn onder te verdelen in twee categorieën: restauratieve werken en regelmatig onderhoud.

De restauratieve werken beperken zich tot de woonhelft Wolmarkt 15. Een deel ervan moet op korte termijn uitgevoerd worden (o.m. dak en gevels). Een verslag van de uitgevoerde restauratieve werken - aard, plaats, datum en resultaat - en een fotografische opname van de nieuwe toestand zal opgemaakt worden door de begeleidend architect en wordt overgemaakt aan de eigenaar en Onroerend Erfgoed.

Het regelmatig onderhoud veronderstelt terugkerende inspecties en desgevallend klein onderhoud. Dit geldt uiteraard voor beide panden en zal – al naargelang de aard van de werken – uitgevoerd worden op jaarlijkse (inspectie daken en waterafvoeren) of op vijf- à tienjaarlijkse (schilderwerken) basis. De rapporten van Monumentenwacht Vlaanderen, opgemaakt op basis van (bij voorkeur vijfjaarlijkse) inspecties, zullen als leidraad dienen.

8. BIJLAGEN

Bijlagen	Niet van toepassing (en dus niet bijgevoegd)	Bijgevoegd
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (Bijlage 1)		X
Lijst van premiegerechtigde werken (Bijlage 2)		X
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating (Bijlage 3)		X
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	X	
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	X	
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed die in aanmerking komen voor een premie met aanduiding op kaart	X	
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	X	
Lijst van cultuuroederen die in aanmerking komen voor een premie	X	
Lijst van premiegerechtigde werken aan een orgel dat dateert van na WOI	X	
Lijst van handelingen waarvoor CBS niet kan oordelen dat ze van die aard zijn om wezenlijke eigenschappen van een DG/SG te verstoren	X	
Afbeeldingen (Bijlage 4)		X
Inventarisfiches historisch interieur (Bijlage 5)		X
Schematische grondplannen (Bijlage 6)		X